

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กล่าวถึงการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, น.12) ซึ่ง สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ข้อ 3 ที่ เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.4) โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนา ตนเองและพัฒนาสังคม และกำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรไว้ 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.4-5)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่ต้องเรียน ตลอด 12 ปีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระ การเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพ การเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียนโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีซึ่งถือเป็นความ รับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน (กรมวิชาการ, 2544, น. 3)

ภูมิศาสตร์จัดเป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม มีขอบข่ายการเรียนรู้ที่มีสาระหลักเป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่างๆ หลายศาสตร์ คือ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ที่มุ่งให้มีความเข้าใจใน เรื่องมิติสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์กับสภาพแวดล้อมต่างๆที่ปรากฏอยู่บน โลกความสัมพันธ์ต่อกันและ

กันและต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การจัดการเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง แสวงหา ความรู้ และประสบการณ์ในการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในเชิงมิติสัมพันธ์ ทั้งในส่วน ของประเทศไทยกับโลกที่เราอาศัยอยู่มีความสามารถที่จะอธิบายลักษณะตำแหน่ง แหล่งที่ แบบ แผนและกระบวนการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ปรากฏการณ์ของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และ วัฒนธรรม คติวิเคราะห์และตัดสินใจปัญหาต่างๆที่มีผลต่อสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติและผลกระทบที่มีต่อโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.6)

การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมยังประสบปัญหาสำคัญอยู่ หลายประการโดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระดังกล่าวยังละเลยการให้ ความสำคัญกับการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ซึ่งทักษะการคิดมีความสำคัญต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียนและสัมพันธ์กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่อการนำมาใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อใช้ในการเลือกตัดสินใจ ในการรับรู้รับฟังข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่อย่างมาก ทำให้ขาดการตัดสินใจอย่างรอบคอบส่งผลให้การ ตัดสินใจผิดพลาด ขาดการรับรู้รับฟังข้อมูลอย่างมีเหตุมีผล ขาดความรอบคอบในการตัดสินใจ ปัญหาต่างๆโดยนักเรียนส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการศึกษาค้นคว้าความจริงรอบตัวไม่ได้ฝึก การเลือกรับข้อมูลความจริงจากข่าวสารที่มีมากมายทั้งจริงทั้งเท็จ ไม่อาจแยกความจริงกับ ความเท็จได้ การเรียนการสอนไม่ได้สอนวิธีคิด (ประเวศ วะสี, 2539, น.3-4) โดยเฉพาะเนื้อหาวิชา ภูมิศาสตร์เป็นเนื้อหาที่ยากสลับซับซ้อน ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจในปัญหาต่างๆที่มี ผลต่อสังคมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ต้องใช้เทคนิคและวิธีการเทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมโดยจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพ เทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน

ในกระบวนการเรียนการสอนนั้น สื่อการเรียนการสอนเป็นทรัพยากรหนึ่งที่น่าสนใจ ใช้ในระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรม เวลา และสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุดในเวลาประหยัดที่สุด (นิพนธ์ สุขปรีดี, 2519, น.40) ชุดการ เรียนการสอนเป็นนวัตกรรมหนึ่งซึ่งช่วยการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน การสอนมากขึ้นนอกจากนี้ชุดการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (กาญจนา เกียรติประวัติ, 2523, น.118) ชุดการเรียนถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมที่จะ นำไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่สนองความคิด การแก้ปัญหาการทำงานแบบ

กระบวนการกลุ่มและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากชุดการเรียนรู้เป็นการนำเอาสื่อชนิดต่างๆ มาผสมผสานกันให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กบรรลุจุดมุ่งหมายได้โดยอาศัยหลักการทางทฤษฎีทางการศึกษาหลายอย่างมาช่วย เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และหลักการของการวิเคราะห์ระบบ เพราะชุดการเรียนรู้ เป็นการรวบรวมเอาวัตถุเพื่อการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยสื่อมากกว่า 1 ชนิด ขึ้นไปมาจัดไว้อย่างต่อเนื่องกันในเนื้อหาเพียงเรื่องเดียวและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523, น.117-118) ดังนั้นชุดการเรียนรู้จึงเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนาเพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในรูปหน่วยการเรียนรู้ ที่มีความสมบูรณ์หรือบูรณาการ (Integration) ที่สอดคล้องเนื้อหาวิชาทุกชั้นตอนและชุดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์จะมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง คือช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนในการแสดงความคิดเห็น ฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม ฝึกการตัดสินใจและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการติดตามผลผู้เรียนโดยยึดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เน้นการให้สิ่งเร้าและการตอบสนอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะผลิตสื่อการเรียนการสอนเป็นชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน สามารถคิดวิเคราะห์ได้ เต็มใจเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางภูมิศาสตร์ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาคุณภาพชุดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระภูมิศาสตร์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรปก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปากเกร็ด ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปากเกร็ด ตำบลปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 13 ห้องเรียนจำนวน 671 คน เนื่องจากมีห้องเรียน 1 ห้องเรียนที่จัดไว้สำหรับนักเรียนเก่งผู้วิจัยได้แยกออกจึงเหลือประชากร ทั้งหมด 12 ห้องเรียน ที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน จำนวน 638 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปากเกร็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มโดยการจับสลากมา 1 ห้องเรียนจาก 12 ห้องเรียน คือ ห้องมัธยมศึกษาปีที่ 2/2

3. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่องภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ใช้เวลาทดลอง 10 ครั้งๆละ 2 คาบ (คาบละ 1 ชั่วโมง)ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2556 ถึง วันที่ 18 กรกฎาคม 2556

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ศัพท์บางคำในความหมายและขอบเขตจำกัด ดังนี้

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนปากเกร็ดในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

การเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนที่ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง จากชุดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ชุดการเรียนรู้ หมายถึง ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้น จำนวน 5 ชุด

ชุดที่ 1 คือ ที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศทวีปยุโรป ชุดที่ 2 คือ ภูมิอากาศและพืชพรรณธรรมชาติทวีปยุโรป ชุดที่ 3 คือ ประชากร สังคมและวัฒนธรรมของทวีปยุโรป ชุดที่ 4 คือ ลักษณะทางเศรษฐกิจของทวีปยุโรป และชุดที่ 5 คือ ลักษณะอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรปฉบับเดียวกันซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

คุณภาพของชุดการเรียนรู้ หมายถึง ผลการประเมินชุดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญจากแบบประเมินมาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ หมายถึง ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ระหว่างเรียนและหลังเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หมายถึง เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้เป็นมาตรฐานในการพิจารณาหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละที่ได้จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับครูสามารถนำไปใช้ในการสร้างชุดการเรียนรู้ในเนื้อหา หรือกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ

2. ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา สามารถนำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนี้ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้

3. ได้ข้อมูลจากการพัฒนาชุดการเรียนรู้ นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น